مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

پوهندوی آصف بهاند ۲۰۲۳/۱۰/۲۱

نورمحمد لاهو

او د شعر په هنداره کې یې څو انځورونه

اوومه او وروستۍ برخه

نورمحمد لاهو د ښو شعري انځورونو او شعري ترکیبونو
خزانه ده، دا چې کله او څنګه دی دا انځورونه او
ښکلي ترکیبونه د خپلو مخاطبینود ننداري لپاره
وړاندې کوي، دا یوازې په ده پورې اړه لري.

(آصف بهاند)

۳ ـ ژونالست لاهو:

لاهو د ژورنالیزم په ډګر کې هم وخت تېر کړی دی، ښې تجربې او کارنامې ورنه پاتې دي. په ویکیپیدیا کې د لاهو د ژورنالیستي فعالیت په برخه کې دا معلومات خپور شوی دی:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

نور محمد لاهو	
د اطلاعاتو او کلتور وزارت، د باختر آژانس پښتو څانګه	
د	واکمنۍ دوران
د 1996ز. کال څخه تر – 1999 ز. پورې	
د سرې میاشتې د اخبار مسؤل مدیر	
د	واکمنۍ دوران
1999 زېږدیز کال – 2001 زېږدیز کال	
ازادي راډیو، د تاندې څانګې تعلیمي خپرونه	
د	واکمنۍ دوران
2001	

خو لاهو ما (آصف بهاند) ته په خپله ویلي دي چې په ملي راديو تلویزیون، د هنراوادبیاتو په اداره کې یې هم ژورنالیستي فعالیت کړی دی او هلته یې د بالمقطع لیکوال په توګه ژورنالیستي فعالیت ترسره کړی دی.

۴ ـ ډرامه لیکونکی لاهو:

نورمحمد لاهو د ډرامه لیکلو تجربه هم کړې ده. ده د ۲۰۲۳ ام کال د سپتمبر په شپږمه نېټه یې د تیلیفون له لارې د خپلو لیکلو ډرامو په باب داسې راته وویل:

«څلور سوه راديويي ډرامې مې «نوا راديو» ته لیکلې دي، دا راديو له کابل نه خپرېده، ممثلینو به زما ډرامې په غږیزه بڼه ثبتولې، بیا به محلي راديوګانو ته لېږل کېدې او له هغې لارې به خپرېدلې. د ډرامو ډېره برخه د مخدره موادو پر ستونزه باندې لیکل شوې دي.

۵ ـ انځورګر لاهو:

لاهو انځورګرې هم کړې ده او ښه په مینه یې کړې ده، خو هر څه یې تباه شوي دي، له ده سره د خپلو رسم کړو تابلوګانو څو عکسونه او ورسره څو داغونه پاتې دي او بس.

د لاهو صاحب د انځورګرۍ په باب مې معلومات نه درلودل، د لاهو د دې هنر په باب مې د همدې مقالې لهپاره د موادو د راټولولو په ترڅ کې، د نورو فرهنګیانو په لیکنو ترسترګو شو:
«ښه رسام هم دی.»،

بیا مې سودا شوه چې د لاهو د ترسره کړو فرهنګي کارونو په سلسله کې که د ده د دې هنر په باب څه ونه ویل شي، نو کار به نیمګړی پاتې شي؛ نو هماغه و چې بیا مې لاهو صاحب ته داسې ولیکل:

سلامونه!

د بیوګرافۍ ستونزه به زه حل کړم.

له یو بل هنر نه خو دې زه اوس خبر شوم، ستا انځورګرې.

ته به لطف وکړې او د خپلې رسامۍ او نقاشۍ په باب به معلومات راته ولیکې:

ـ څه وخت مو د رسامۍ او نقاشۍ هنر ته مخه کړه؟

ـ څومره اثار مو د دې هنر په دایره کې پنځولي دي؟

ـ ایا اوس هم انځورګرې کوئ؟

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

لاهو صاحب بېرته داسې راته ولیکل:

«سلامونه قدرمن استاده!

انځورګرې مې له ماشومتوبه خوښیده، له ځانه سره مې نقاشي کوله. بیانو وروسته یو چا مشوره راکړه له یوه انځورګر سره چې سیدشفیع نومیده شاګرد شوم او د اوبو او روغنی رنګ نقاشي مې ترې زده کړه، بیانو د حالاتو د ګډوډیدو په وجه رانه پاتې شوه، ډیرې تابلوګانې او نقاشۍ مې کله چې دارلمان کی مو کور و، د وحدت تنظیم د جنګیالیو د جګړو په وخت کې له منځه لاړې.

بیانو کله چې سویس ته راغلم، بیرته می نقاشي شروع کړه، دلته یی هم بازار سوړ و؛ بیا مې نو بیخي پرېښوده. درې څلور کاله کېږي چې نقاشي می پرې ایښې ده.»

کله مې چې د ده د انځورګرۍ یوه بېلګه ورنه وویښته، ده په ډېرې مربانۍ سره خپلې دوې رسامۍ راته راولېږلې چې زه دزړه له تل نه مننه ترې کوم.

دا هم د نورمحمد لاهو د انځورګرۍ یوه بېلګه:

په دې ډول د انځورګر لاهو د یوه هنر لمن ټوله شوې ده. که په وطن کې حالات ښه وای او لاهو په هماغې مینه سره چې انځورګرې یې پیل کړې وه، خپل کار ته دوام ورکړی وای؛ تر اوسه به یې د انځورګرۍ د هنر په دایره څومره اثار پنځولی وای

د لاهو په باب د ده فرهنګي دوستانو د نظریاتو بېلګې:

ما آصف بهاند د لاهو په باب تر دې مقالې مخکې دوه مطلبه خپاره کړې دي:

ـ یو شعر، یوه خاطره:

په دې مقاله کې ما د ده د دې جملې: «یوځوک شته چې ما ته مینه په پور راکړي؟« د شعر په ژبه یو ځواب ولیکه چې هماغه وخت په میدیا کې خپور شو،

ـ د نعمان دوست له نظره د نور محمد لاهو د شاعرۍ یو اړخ:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

د لاهو صاحب په باب زما دا مقاله هم هماغه وخت په میدیا خپره شوه.

نذیراحمد نذیر لاهو صاحب په باب خپل نظر داسي لیکلی دی:

«دا نورمحمد لاهو دی
کابل کي زیږدلی دی، همدلته یي پښتو ادبیات لوستي دي. دوه کتابونه بلال په وینو کي او د شاتو سین یي چاپ شوي دي. ویل یي په شپیلۍ کي دعاګاني مي هم چاپیږي خو دا یي د کلونو مخکي ژمنه وه تر اوسه نه دی چاپ شوی. ښه رسام هم دی.»

د لاهو په باب د نعمان دوست د نظر یوه برخه:

«خبره دا ده چي دنیا ته هر څوک د یوه خاص ماموریت لپاره راځي. زموږ لاهو شاید دي خاکي کُري ته د دي لپاره راغلی وي چي د، اغیارو په اصطلاح، په دي دوزخي ژبه د جنتونو په څیر ښایسته شاعري وکړي، داسي شاعري چي شعرونه یي په یو ځل لوستلو زړونو کي حک شي. لاهو، عجیبه او بي تکلفه شاعري کوي. د رنګینو خیالاتو لپاره یي الفاظ دومره په کنترول کي دي چي دا (حیض الرجال) هیڅ تکلیف نه ورکوي او د اعوذ (ذال) تري په (دال) نه بدلیږي. سختو ترکیباتو پسي ځان نه ستړی کوي. د هغه هره کلمه ساده، عام فهمه او رڼه وي، خو په همدي سادګی کي تري رنګیني څاڅي. ممکن یو علت یي دا وي چي هغه د رنګونو په امتزاج ښه پوهیږي، ځکه چي نقاش هم دی. نن مي دا خوږ او له اوو غرونو پناه ملګری پر زړه راوه وریده...»

دغه راز نعمان دوست نورمحمد لاهو یو کاریزماتیک شاعر ګڼي، دی د لاهو د شاعرۍ په باب د یوي مقالي په ترڅ کي داسي وایي:

«کاریزما، یوازي د قواري او ظاهري بڼي نه وي؛ د ځینو خلکو خبري هم دا خاصیت لري او چي څنګه مجلس کي خوله پرانیزي؛ نو غوږونه ورته داسي څک شي لکه پوخ ربابي چي نوي نغمه سُر کړي.
تاسو به ډیر وخت له داسي حالت سره مخ شوي یئ چي د یو چا خبري، درته خوند درکوي. دا خبري کله په ژوندۍ او شفاهي بڼه وي او کله په لیکلي بڼه. کله د شعر په ژبه وي او کله د نثر؛ خو پر تاسو د تاثیر جال را خوروي.
یوه له دغه شان شاعرانو زموږ پخواني یار ښاغلی نور محمد لاهو دی. د لاهو شعر چي شروع کړي؛ نو پکي لاهو شي او هغه وخت تري ساحل ته وځي چي شعر خلاص شي. شعر یي خلاص شي خو اثرات یي تر ډیره پاتي وي. لکه په توده هوا کي چي سړو اوبو کي له لمبا خلاص شي؛ خو بدن دي ورسره تر ډیره د تازه ګۍ احساس کوي.

د لاهو شعر کله داسي وي چي سړی نپوهیږي د ده اصلي مقصد څه دی؛ خو بیا هم خوږ لګیږي. عیناً لکه د مارغانو ژبه چي هره زمزمه یي ذهن ته طراوت او نشاط بخښي.
د ده شعر تلوسه لري. دا تلوسه د کیسي په شکل نه ده چي اوس به څه کیږي، دا تلوسه د الفاظو خوږلني ده. چي هر لفظ لولي، زړه دي وي چي نور کلمات او جملي هم خوله کي وزبیني او په لا ډیرو خوږو حلق شیرین کړي.
زه، د لاهو له شعرونو سره آن د (بلال په وینو کي) له چاپ مخکي اشنا وم. د دي ټولګي چاپ یي بیخي معتاد کړم. بار بار مي ولوسته، بار بار مي تري خوند واخیست او بار بار یي وژړولم. دي شعرونو کي دومره زور و چي زما کمزوري حافظي هم تر ډیره وساتل او اوس هم یو نیم پکي خوندي دی.
د لاهو تازه شاعري لا پسي خوندوره کیږي، لکه څومره چي رباب زړیږي او ربابي زړیږي هومره یي نغمي پخیږي او هومره یي اغیز زیاتیږي. نه پوهیږم، د لاهو د شاعرۍ د اغیز تر شا به څه پټ وي؟ خو خبره دا ده چي دا سړی له شاعرۍ پرته نقاش هم دی، د رنګونو په امتزاج واقف دی، د رنګونو په اسرارو خبر دی. دي مهارت یي شاعرۍ ته هم لاره کړي، د رنګونو په څیر یي په الفاظو کي هم ورته نقاشي اسانه کړي ده.
لاهو، ساده غږیږي؛ داسي لکه د ژمي پیتاوي کي چي له کلیوالو سره باندار کوي؛ خو هره خبره یي نیغه زړه ته ښکته کیږي.
بله خبره دا ده چي دی په وچ زور خیالونه نه پنځوي، اول یي ذهن کي ښه پاخه کړي او بیا د الفاظو داسي کالي ور واغوندي چي د خیاطانو په اصطلاح په ناف برابري وي.
د لاهو، شعرونه لکه د بریالیو کیسو پلاټ (خاکه) تر ډیره په ذهن کي پاتي کیږي، که الفاظ او کلمات یي پاتي نشي؛ نو یو پټ اثر یي خامخا تر ډیره پر ذهن خور وي...»

د امریکا غږ په «بله ډیوه» نومي پروګرام کي د نورمحمد لاهو پر شاعرۍ بحث شوی دی او په پیل کي بارکوال میاخیل داسي لیکلي دي:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په ځیر و لولئ

«نور محمد لاهو د پښتو په اوسنیو شاعرانو کې یو له هغو ګوتو په شمېر شاعرانو دی چې شعر یې له نورو شاعرانو جلا رنګ او د شعر ټول خواږه لري. دی تر ډېره نثري او ازاد نظمونه لیکي او تر اوسه یې دري شعري ټولګې چاپ دي...»

استاد رحماني لاهو ته داسې ښکلی شعر ډالۍ کړی دی:

نور محمد لاهو ته!

لاهو شعر دې د خیالونو زرین ټال دی
د ښکلا د شنو غونډیو په سر زانګي
چې سهار شي د یوه خوږ نسیم کوربه وي
چې ماښام شي ښاپېرۍ ورته را دانګي

*****

لاهو شعر دې د رنګونو سرچینه ده
تصویرونه او خوبونه ترې بهېږي
د وږو وږو شېبو ناز یې اخیستی
له خپل زړه له خپلې خاورې زرغونېږي

*****

لاهو شعر دې د رازونو نندارتون دی
سل یې ورونه څه کم زر یې دریځې دي
طبیعت په کې له هرې خوا موسکی دی
خاطرې دي، اندېښنې دي او کیسې دي

*****

لاهو شعر دې د ارواوو په صحرا کې
د انسان د سرګردانه وجدان خوب دی
مبلغ د پاکې مینې دی، فرمایي:
محبت خو یو سپېڅلی لېونتوب دی

*****

لاهو شعر دې لکه ځل د سپینو ستورو
د پښتو د دنګ قامت شور او ښکلا ده
په لمن کې یې"د شاتو سیند"*روان دی
د لټون او ریاضت بېله دنیا ده

۱۴۰۰، د لیندۍ ۷ مه. کابل

---

* د لاهو صاحب شعري ټولګه

ښاغلي حمیدالله هیم د لاهو صاحب په شعر کې یو څو ترکیبونه په نښه کړي دي، په لاندې ډول:

«خوږ استاذ نورمحمد لاهو او پښتو ترکیب :

په دې نه غږېږم چې ترکیب څه؟ څنګه او څو ډوله دی
تنها د قدرمن استاذ په خوږو شعرونو کې ترکیبونه راسره ولولئ:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

۱-پېغله نڅا
۲-لمدي چيغي
۳-دبادسوړ موزيک
۴-داور تودي ګوتي
۵-دايرو حافظه
۶-ژوبله تنې
۷-داوبو لمبي
۸-بې حسه رڼا
۹-سپينه تودوخه
۱۰-تنکی چيغي
۱۱-بې سيوري ساړه
۱۲-دميني څادر
۱۳-په رنجو ککړي چيغي
۱۴-ماشومه خندا
۱۵-تور غږ
۱۶-واړه سوکان
۱۷-دسيند ښيښه يې قفس
۱۸-معصوم مرغه
۱۹-ړوند سيند
۲۰-بهانده سينه
۲۱-دګلاب تازه ملا
۲۲-دلمدو زلفو ګبين
۲۳-کنګل اورونه
۲۴-جل وهلي ښاپيرى
۲۵-لپي لپي لمبي
۲۶-شيرچايي سيورى
۲۷-ړندي پښي
۲۸-خوږه تودوخه
۲۹-وحشي اوبه
۳۰-ويده لاس»

په پای کي د نورمحمد لاهد د شعر دوي نوري بېلګي:

د عسکر خوب

عسکر سر د خپل ټوپک په شپيلۍ ايښی

بيا د خوب په کرونده کي يې

پاخه غنم شنه شوي

عسکر بيا د خپل کاله د بام د پاسه

دا څو ورځي د کارغانو دوري شميري

هلته ليري يوکس ناست دی

خپل لستوني يې شکولي

خړوي لګيا دی ډنډ زموږ د وينو

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارى ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په ځير و لولئ

طلايي کبان يې ډيردي نښه کړي

*****

عسکر سر د خپل ټوپک په شپلۍ ايښی

د خپل زوی د ناکامۍ پارچه يې سترګو کې تاويږي

د ميرمنې د دوا نسخه يې باد ترې پټه کړي؟

باد په خپلو سويو کريغو يې

د مور زګيروي ورژباړي

موريې بيا په جای نماز ده

په دعا، دعا خوب وړي

*****

عسکرخوب کې

جنازه بيا د کوترو ولمانځله

يوغټ ځاځکې يې له سترګو نه راورغړېد او مات شو

د ټوپک تورې شپيلۍ باندې دمه شو

شيبه نه وه لا وتلې عسکر ورو په ځنګ راورغښت

له ټټره يې د وينو لارې، لارې ليکې راغلې

يوځو کرښې يې پر ځمکه ليکه، ليکه راوکښلې

تورې شپې يې له حيا په خپل ټيکرې کې

دغه کرښې کړې راتولې .

*****

دادی ډيرکلونه تير شول

يوې دنګې ښايسته لوړې مانۍ کې

چې لاهم د دې عسکر په نوم جامونه پورته کېږي

هيچا هم له بله ونه کړه پوښتنه:

چې هغه شپه عسکر څه پر زمکه وکښل؟

دا د نورمحمد لاهو د کلام هغه وروستۍ بېلګه ده چې د ۲۰۲۳ ام کال د سپتمبر پر لسمه نېټه خپور شو او ما هم د ده د کلام د وروستۍ نمونې په ډول دلته راواخيست:

د څپو وحشي وير

بيړۍ !
زه نور سترې شوی يم سفر نه
لکه وچه، ژيړه پاڼه د يو باد ترخه لمن کې .

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

نن مې ته بوځه کوم ځای ته چې دې زړه وي
زه نن نه غواړمه لار درته وښايم

*****

بيړۍ!
غواړم د دې تور توپان د سويو چيغو منځ کې
لکه بوره د مړه زوی سرته له ډيرې ژړا وروسته شم بيهوشه
د څپو له دې تک سپين او له وحشي وير سره يو ځای
همدا هسې بې پروا په مخه درومه
نن له مانه د چا پته
او د کور لاره مه غواړه!

*****

اې د سيند د غاړې بوټيه !
زموږ دواړو تقدير يو دی
زما ستړې ـ ستړې متې
ستا د شنو لاسو په څير
د اوبو وړيو په چيغارو زخمي کيږې
زه او ته د مرستې نه يو
غبرګ لاسونه مو ماتيږي
که له مينې څخه تښتو
زندګي بې مانا کيږي
نو بيړۍ!
دا د سيند د غاړې بوټی هم راواخله

*****

نو بيړۍ !
ستړی شوی يم سفر نه
غواړم خپل جسم ته ستون شم
تياره راوله اې خدايه
لمر مې ګوتو کې د زخم غوندې درد کا
رڼاګانې مې پښو لاندې ماتيږې

پای

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ